

בלבבי מושכן אבנה

USA 718.521.523

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245

דע את ביטחונך ביטחון עצמי

דע את שמחתך • שורש שמחת חודש אדר פרק ב'

ייעודה ונחיצותה של תכונת ההסתגלות

בכללות, המסלול הארוך של נפש ישראל על פני ששת אלפי שנות קיומה, ובכללות מצומצמת יותר, חיי אדם בשנותיו בעולם הזה רצופים שינויים ותהפוכות רבים, נתבונן בכך מעט.

כל נפש אדם מישראל עוברת שינויים נוי מצבים לרוב מימות עולם, שהרי נשמות ישראל קדמו לעולם, ואם כן הנפש של כל אחד מאיתנו קיימת כבר למעלה מחמשת אלפים ושבע מאות ושמונים שנה לערך. קשה לחשוב כמה מעברים עברו על כל נפש ונפש מאיתנו מאז ועד עתה. אין קץ למספר העצום של המצבים אליהם היא נאלצה להסתגל. בגלגול הקודם היא היתה באירופה, אבל לפני כן היא שכנה במרוקו, מי יודע – אולי היא אף היתה מיוצאי מצריים. זהו תהליך ארוך מאוד שמתפרס על כל ימות העולם הזה.

כל מחזור חיים של ירידה לעולם הזה ויציאה ממנו עובר דרך מסלול תלול הכולל מספר רב של שינויי מצבים העוברים על הנפש. נפרוט מעט מהם להמחשת העניין. תינוק נולד בשעה טובה, אולם קודם ירידתו לעולם הזה נפשו היתה בגן עדן בצורת חיים מסויימת. יום אחד נגזר עליו לחזור בגלגול לעולם הזה לצורך מסוים, הוא עובר שינוי מגן עדן אל תוך עובר

ימי שמחה

יש לנו הגדרה של שמחה בבחינת זמן, שזה נקרא שמחת פורים, שעליה נאמר (אסתר ט, כב) ימי משתה ושמחה, כי הלשון שמחה נאמר להדיא על הזמן ולא על האדם, שהזמן עצמו שמח, ואין זה כשמחת המועדות שנאמר בהם ושמחת בחגך, שהוא דין בשמחת האדם היאך הוא צריך לשמוח, על ידי בשר או יין.

מהי מהותה של שמחה שחלה במערכת שנקראת זמן, כשהקב"ה כביכול ברא את עולמו, הוא ברא זמן. הוא ברא מערכת שנקראת שישה ימים, שבת קודש, נצח נצחים, זה מה שהוא ברא. זה מערכת הזמן שהיתה בבריאת העולם.

מערכת הזמן שנבראה בראשית הבריאה, בראשית נמי מאמר (ראש השנה לב, א), כמו שאומרים רבותינו, הספורנו, הגר"א, מה המאמר ראשון ברא, מערכת שנקראת זמן. זה המערכת הראשונה שנבראה בתחילת הבריאה. בראשית ברא אלוקים, מהו ברא הדבר הראשון, זמן. אבל איזה זמן הוא ברא? שישה ימים, שבת קודש ונצח נצחים. זה הזמן שהוא ברא.

כשאדם הראשון חטא, המערכת של הזמן יצאה ממערכת של שישה ימים, לשית אלפי שנים. היה פגם בזמן, משישה ימים נעשה ששת אלפים שנה. כל מערכת הזמן שאנחנו מכירים, היא מערכת של זמן שהיא בעצם תולדת חטא.

הזמן בשורשו היה תפיסה שנקראת יום אחד, ולאחר החטא כל יום הפך לאלף שנה. על כן במערכת שנקראת שמחה בזמן עצמו, היא מגלה שאלף שנה הפכו ליום אחד. מצד כך הגדרת הדבר, שאני שמח בעצם נקודת הדבר, שהיא אחת.

אדר הוא אותיות א' דר, כל אלף שורשו באות אל"ף שהתפרט. יש לנו כ"ב אותיות, מכח כך אנחנו מגיעים עד ת' שזה ארבע מאות, עוד חמישה אותיות סופיות, שכל אחד מהם נחשב למאה, שהוא תשע מאות, סופן נעוץ בתחילתן. א' מצד כך הגענו לאלף שנה. מה גילה בעצם האלף שנה שהוא חוזר ל- א', הוא מחזיר את כל האותיות לאות אחת. עומק של

שמחה מתחילת החודש

משנכנס אדר מרבין בשמחה, זה דין בזמן, לפי שנאמר בפורים שהם ימי משתה ושמחה. אך לא נאמר משנכנס ניסן או תשרי מרבין בשמחה, על אף שבניסן ותשרי ישנם מועדים לשמחה, וגם בחודש תשרי וחודש ניסן, יש להם הגדרות מצד המועד. מפני שהדין של שמחה אינו חל בזמן, אלא הוא חל על האדם, ושמחת בחגך, כשמגיע החג אז תשמח, על כן אין צד לומר שזה מתחיל קודם לכן. כי איך יחול בראש חודש הדין של שמחה, זה דין בגברא. אבל כשמערכת הזמן של השמחה, או להיפך, מערכת העצבות שחלה באב, היא מערכת שחלה בתפיסה שנקראת זמן, היא יכולה גם להתחיל בתחילתו של ראש חודש, וכמו שנאמר (אסתר ט, כב) והחודש אשר נהפך מיגון לשמחה. הכל חל במערכת שנקראת זמן. זמן של שמחה.

לפי זה נבין גם יותר ברור, החודשים אדר אב מתחילים באות א'. א' זה אב, וא' זה אדר. אבל ה-א' של האב נאמר בו: ממעטים בשמחה, שורש העצבות. ו-א' של אדר נאמר בו: מרבין בשמחה. כלומר, אותה א' יכולה לשמש לשתי פנים. היא יכולה לשמש לפנים של שמחה, והיא יכולה לשמש לפנים של ממעטין בשמחה, היפך שזה שורש העצבות.

כשמתגלה ימי משתה ושמחה, לא נאמר כאן אותה מערכת שנאמר במועדים, שהשמחה מגיעה מצד הנפש, אלא מערכת שמגיעה מצד הזמן. מה מתגלה במערכת שנמצאת מצד הזמן? היא מגלה כמו שנתבאר לעיל, שורש החטא בזמן, יום אחד הפך לאלף שנה. סיבת השמחה בימי הפורים, היא שאלף שנה הופך להיות יום אחד.

מהו אדר? א', דר. כלומר, מה שדר למטה בתחתונים, מה דר שם? ה-א' עצמו הוא זה שדר. אם ה-א' עצמו הוא זה שדר, אזי נתקן שה-א' האחרונה הפכה להיות א' ראשונה. זה סוד התיקון של ימי הפורים. מצד כך שורש השמחה שמתגלה בימי הפורים, היא אותה הבחנה שאין לנו התפשטות מהזמן, כי היא חוזרת למציאות של יום אחד.

השמחה שמתגלה בפורים, במערכת שנקראת זמן, היא מגלה בעצם החזרה של כל האותיות כולן, לאות הראשונה. בימי אדר שנאמר דין של ימי משתה ושמחה בזמן, מתגלה לנו מהלך של זמן שהוא בעצם חל באותה תפיסה של קודם החטא. שזה יום אחד, שאלף שנה הוא יום אחד, וזה לא הופך להיות אלף שנה. אם כן, כשנאמר לנו דין של שמחה בזמן, מהותה במהות עצם היום עצמו. כלומר, הזמן עצמו נתקן.

ושמחת בחגך

כשמתגלה מערכת של נפש, שנאמר בה (דברים טז, יד) ושמחת בחגך, כאן בעצם מתגלה מהלך שהשמחה חלה, לא במקום כפשוטו. והיא לא חלה בזמן כפשוטו, אלא היא חלה רק על התפיסה הזו שנקראת נפש. היכן האדם שמח בקומת הנפש, בלב, כמו שנאמר (תהלים קה, ג) ישמח לב מבקשי ה'. הגדרת הדבר הוא, שמחה של לב, מחזירה את האדם לנקודת האמצע. כי הלב, הגדרתו נקודת אמצע של דבר.

על כן המועדים שנאמר בהם ושמחת בחגך, הם כשמגיעים לנקודת אמצע. לכן בכללות שמחת פסח ושמחת סוכות, חלה מצד ט"ו לחודש. אך שבועות כדברי הרמב"ן (ויקרא כג, כד), הוא המשך של פסח, הוא היום החמישים של פסח. כמו שיש שמיני עצרת בסוכות, כן לאחר ארבעים ותשע יום, שבע פעמים שבע, מגיע השמיני זה שבועות. נמצא שהיכן ההשרשה של חג השבועות, בשורשו של פסח.

נקודת אמצע היא מערכת שנקראת לב, בקומת נפש האדם. אם כן, במועדים שנאמר דין של שמחה, היכן מקור השמחה בקומת הנפש? בלב. מדוע? כי זה בא ממערכת של קומת אמצע. זו המערכת שנקראת לב. זה מקום נקודת השמחה שלו.

אם כן תמצית הדברים שנתבאר עד השתא, עולם, שנה, נפש. יש לנו שמחה בעולם בבחינת מקום, שזה בעצם אבחנת בית המקדש. יש לנו שמחה בבחינת זמן, שזו מערכת שנקראת פורים. יש לנו אבחנה של שמחה בבחינת נפש, שזו מערכת המועדים, שהיא מתגלה, במערכת שנקראת לב.

ההסתגלות הינה כוח נלווה הכרחי וחשוב

העולה מדברינו, אמנם נכון הדבר כי תכונת ההסתגלות הינה תכונה חיובית יסודית וחיונית הנצרכת לכל נפש באשר היא. כי אילו לא היתה לנפש תכונת הסתגלות, והיא היתה מוצקה כמתכת שאינה מקבלת שינויים, אזי חיינו היו עוברים תדיר חוויות של 'רעי-דת אדמה', שלא היינו יכולים לשרוד ולהתקיים בהם. ואמנם נכון שאדם בעל ביטחון עצמי הבנוי על גבי כוח ההסתגלות, יוכל לעבור את ימות חייו עם פחות הלקאות וזעזועים. הואיל ותכונה זו תרסן ותמתן עבורו את ההפרעות הקיצוניות שעלולות לפגוע בו בעת התמודדותו עם ההתנגדויות והקשיים הרבים שמציבה הסביבה החיצונית שקיימת ומשפיעה בכל תחנה וחניה אליה האדם מגיע במסע החיים. היא תוכל לרכך ולהפחית את הטלטלות מהמהמורות הרבות בדרכי החיים, ולמזער בכך את נזקי הנפש. ואמנם נכון שהמציאות כיום הינה כי תכונת ההסתגלות משמשת כבסיס עליו נשענת הנפש אצל רוב ככל בעלי היציבות הנפשית, ואיכות הביטחון העצמי של אנשים נגזרת ישירות מרמת יכולת ההתאמה וההסתגלות שלהם. עד כדי כך שאם אנו רואים אדם יציב בנפשו הבוטח בעצמו ובכוחותיו, די ניתן לומר בבטחה כי יכולת ההסתגלות שלו חזקה ומהירה.

יסוד החיים הם עבודת ה' על פי התכונות הייחודיות שהקב"ה חקק לכל אדם בפנימיות נפשו. תכונות אלו הם ה-'אני' של האדם, על כן הם היסוד והמשענת האמיתית לביטחון, והם הבסיס עליו האדם בונה את בנין נפשו הייחודית.

■ המשך בע"ה שבוע הבא מסדרת דע את ביטחונך

טלטלות והתמודדויות המתחדשות תדיר. המתבונן ישכיל כי אין אלו דברים של מה בכך, הרי כמות השינויים ותכיפותם כפי שמנינו אמורים היו להיעד ולערער את הבסיס עליו הנפש ניצבת. השינויים הרבים של מסגרות חברתיות, מוסדות לימוד, דרישות שונות, פרצופים שונים, חברים חדשים, שינויי חברותות, חילופי תפקידים ומשרות, מעברי דירות כוללות שינויים של דיור, שכנים, קהילה. הרי שכל אדם דורך במספר רב של מעברי חיים, תנודות, שינויים, תהפוכות שכל אלו מצריכים אותו להשתמש בכוח ההסתגלות על מנת לשרוד אותן. ואף שאין המעברים תכופים בכל יום, אך כמעט ואין לך יום שאדם לא נצרך להתמודד עם הסתגלויות קטנות פה ושם.

אילו לא היה לו לאדם את הכוח להסתגל ולהתאים את עצמו בהלכי השינויים העוברים עליו, הוא פשוט מאוד היה הולך וחסר עוד ועוד, פה מתרסק ושם מתפורר עד שלא היה נותר ממנו כלום.

מבחינת ארבעת היסודות כשורשי כוחות הנפש, הרי שכוח ההסתגלות נולד מיסוד המים. מצד אחד, המים מטבעם מתאימים את עצמם לכלי בו הם צבורים, או שהם זוחלים על פי תווי האפיקים החרוצים בקרקע בה הם זורמים. אך מאידך, למים אין שום יציבות, הם כל הזמן נופלים.

לפיכך, האף אמנם שמצד אחד הכוח של יסוד המים נותן לנפש יכולת ואפשרות גמישות והתאמה למצבים חדשים במקום להתנגש להתפרק או להישבר מתוואי דרכי החיים התלולים למאוד. אך מאידך הכוח הזה עומד בעוכריה, כיוון שאותה תכונת הסתגלות מבטלת כמעט לגמרי את עצמיותה וייחודה של הנפש.

במעיי אמו. שם הוא שווה לתקופה של ט' ירחי הריון. אחר ההריון הוא עובר מעבר נוסף ויוצא מבטן אמו לאוויר העולם אל חיק אמו והעריסה. בעוד כחצי שנה עד שנה, הוא מתוודע לקרקע העולם ומתחיל לזחול, למשש ולממש בכל הנקרה בדרכו. אחרי כן הוא כבר מכיר ברגליו, מדדה ומטפס על 'גבהים', הוא כבר מזהה את חברת בני ביתו ואת חברת ילדי הפעוטון. עוברות כשנתיים והוא עולה לשלב הבא - הוא כבר נחשף לחברה צעירה ושוחרת ידע ראשוני במכינה לת"ת. שוב עוברים כשנתיים והוא מוצא את עצמו בכיתה א', עם דרישות חדשות: סידור חומש וכו'. כל שנה שעוברת הוא עובר מיד ליד מרבה אחד למשנהו, אמנם החברה פחות או יותר שווה ויציבה אך הדרישות משתנות בהתאם לגיל: מחומש למשנה, ממשנה לגמרא עם מפרשים ופוסקים. וכן הלאה מעברים ממסגרת למסגרת שבכל אחת מהם הוא מתחיל צורת חיים חדשה: מת"ת לבר מצווה, לישבה קטנה, לשיבה גדולה, לחתונה, ילד אחד, שני ילדים וכן הלאה, שהרי כל תוספת של ילד הינה משמעותית, זה משנה את סדרי החיים. חתונות לידים, נכדים, הולך על מקל ויושב בחד בורת זקנים, ולבסוף שוב עובר לעולם אחר עם חיים חדשים.

הרי לנו שכל נפש ונפש עוברת לכל הפחות מ"ב מסעות בחייה, כמו שכלל ישראל עברו מ"ב מסעות במדבר עד בואם אל ארץ נושבת (וכמובן אז החלה התמודדות חדשה ועצומה לא פחות - מלחמות מול ל"א מלכים לכיבוש הארץ). כל מסע כזה, כל חניה במדבר, קום ובאתר חדש מהווה אתגר נפשי, על כן האדם נזקק לתכונת ההסתגלות שתייצב אותו כנגד הזעזוע שמעמידה בפניו מציאות החיים המחודשת. נבין, אילו תכונת ההסתגלות, הנפש לא היתה שורדת ומתקיימת כנגד אותן

כתובות, קו, ע"א – רב הונא הוה דריש בתליסר אמוראי, כי הוּו קיימי ממתיתבתא דרב הונא ונפצי גלמייהו, הוה סליק אבקא וכסי ליה ליומא, ואמרי במערבא, קמו ליה ממתיתבתא דרב הונא בבלאה.

ב"מ, סא, ע"ב – א"ר אלעזר, רבית קצוצה יוצאה בדינין, אבק ריבית אינה יוצאה בדינין. ופרש"י (סוכה, מ, ע"ב) וז"ל, מידי דלא הוי עיקר האיסור תלוי בו קרוי אבק, וכן אבק ריבית וכו', עיי"ש. וכל איסורו אינו אלא מדרבנן, כמ"ש רש"י (ב"מ, ע, ע"א, ד"ה קרוב לשכר).

וביאורו כתב הפנ"י על אתר וז"ל, ונראה לי בדרך משל בעלמא היו אומרים כן, כשהיו רואים שהאבק ועפר הארץ היו מכסין את אור החמה, שהוא דבר מצוי ע"י רוח גדול, היו אומרים שכן הוא באותו ענין כד קיימי ממתיתבתא דר' הונא בבלאה, כן נראה לי, וכ"כ בחידושי מהר"י מטראני ז"ל, עכ"ל.

ומהות אבק ריבית, פרש"י (תמורה, ו, ע"ב, ד"ה אבק ריבית) וז"ל, הבא ע"י שכר, כגון המוכר שדהו, ואמר אם מעכשיו אתה נותן לו, הרי היא לך באלף זוז, ואם לגורן ב"ב מנה, עכ"ל. וכן אופנים נוספים שנקראים אבק ריבית, כמ"ש הכא ריבית קצוצה, והיפוכה ריבית שאינה קצוצה (ויש אופנים נוספים כגון בתנאי ובהערמה, וריבית מאוחרת ומוקדמת, ואכמ"ל).

ובמהרש"א על אתר כתב וז"ל, כווננו בזה דאחר שקמו ממתיתבתא דהיינו מלימודם מרבם הוא רב הונא, לא עסקו בחיי שעה, רק במדות הטובות שנמשלו לבגדי צדיקים, כמ"ש בכל עת יהיו בגדיך לבנים. וכי נפצי גלמייהו, דהיינו גם "אבק מידותיהם הטובות" מכסים ליה ליומא, דהיינו כח העובדי כוכבים, כמ"ש חמה לוקה סימן רע לעכו"ם שמונים לחמה. ובדרך זה אמרו והוי מתאבק בעפר רגליהם, דהיינו לילך גם אחר אבק מידותיהם הטובות. כמו שאמרו במדות הרעות אבק גזל ואבק לשה"ר, כך במדות למדות טובות של הצדיק יש אבק גלמייהו, עכ"ל.

וביאור נוסף מצינו בליקוטי מוהר"ן (תנינא, תורה ה, אות טו) וז"ל, וזהו בחינת מ"ש רז"ל, כי הוּו קמו ממתיתבתא דרב הונא, הוּו נפצי גלמייהו וסליק ענני (הערה אות ט' - בגמ' איתא וסליק אבקא, אך המכוון שהאבק כסה על אור החמה כמו ענן. ועיין בחידושי מהר"י"ט (כתובות) שכתב שם וז"ל, ונראה דה"ק, דכד מכסי יומא במערבה מחמת עננים, וכד הוּו אמרי קמו ממתיתבתא דר"ה, כלומר דמו כמאן דקמו, ומזכירין אותו לשבח לומר שהיו לו תלמידים הרבה, עכ"ל. ואפשר שהוא על דרך וענין אבק רגליו) וכסי ליומא דהיינו שמשא, היינו כשהיו קמים התלמידים מהישיבה של רב הונא, הוּו נפצי גלמייהו, דהיינו הלבושין, "בחינת גדלות", כמ"ש (תהלים, צג) ה' מלך גאות לבש, דהיינו מנפצין ומסלקין בחינת גאווה, כי ע"י הישיבה של הרב עם התלמידים נתתקן חותם דקדושה, שהוא היפך גאווה כנ"ל, וזהו גלמייהו, ר"ת יי מלך גאות לבש, בחינת גאווה כנ"ל, שהם הכניעו וסילקו אותה. וזהו סלקי ענני, זהו בחינת תיקון הברית (ולפי גירסא דידן סלקי אבקא, כבר הוזכר לעיל אבק ר"ת אות ברית קודש, ודו"ק) שמסלקין ומעלין בחינת החתים בשרו, לבחינת מוחין תפילין, כנ"ל, עכ"ל. והבן, שלפירוש המהרש"א, זהו כלל המידות, ולליקוטי מוהר"ן, זהו גאווה בפרטות.

ובמהרש"א על אתר כתב וז"ל, ונראה לי בדרך משל בעלמא היו אומרים כן, כשהיו רואים שהאבק ועפר הארץ היו מכסין את אור החמה, שהוא דבר מצוי ע"י רוח גדול, היו אומרים שכן הוא באותו ענין כד קיימי ממתיתבתא דר' הונא בבלאה, כן נראה לי, וכ"כ בחידושי מהר"י מטראני ז"ל, עכ"ל.

והיינו שאבק ריבית אינו עצם הרגלים שהוא ריבית קצוצה, אלא האבק הנדבק ברגלים ע"י שנוגע בעפר, ובפרט הנחש שנתקצצו רגליו ונאמר בו על גחנך תלך, שכל גופו נוגע בעפר, וכולו מלא אבק. דמה שאצל אדם אין לו אבק אלא ברגליו, אצל נחש כל גופו מלא אבק, וזהו אבק ריבית.

וכאשר נתקנו המידות, ונתקן אף אבקן, ונתגלה אבק דמדות טובות, הבהיק אור המדות של החכמים יותר מן החמה, וזהו כסי ליומא, בבחינת שרגא בטהרי מאי אהני ליה.

והבן, ריבית קצוצה, קליפה לגבול, קצוץ - גבול. ריבית שאינה קצוצה, קליפה כביכול לבלי גבול, אינה קצוצה, אין לה גבול, ודו"ק.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

ונהנה מדרגת כל באחרית, בבחינת מקום, נקרא היכל, הי-כל. ובמדרגת זמן נקרא שבת, שבת מלכתא, כל-מתא, כלה, כל-ה. ובמדרגת נפש נקרא מלך, מ-כל.

ולהיפך מצד הקלוקל, במדרגת מקום זהו כלי, כל-י, שבירת הכלים. ומביהמ"ק וההיכל, לא נותר אלא הכותל, הנה זה עומד אחר כותלינו, כותל, כל-תו. ובמדרגת זמן, מתהפך כלי, ללשון כליון, ביטול. ובמדרגת נפש, נעשה מדרגת כלב, כל-ב, שהוא מדרגת עמלק בבחינת ב' פעמים כל, עולה ק', שורש הקלוקל והקללה. וכשיוכרת זרעו של עמלק, אזי יתקיים והיתה לה' המלוכה. שלמות תיקון מדרגת כל.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליטי"א במיוחד לעלון זה

ס-כל. ושורש התהפכות השכל לסכל, הוא ע"י יין, אשכול ענבים, אשו-כל. ואכלו, או-כל. שבזה חטא אדה"ר, ואזי כל דרכו נכשלה, נכשל, נש-כל. ואזי לא עלה בידו כלום, כל-ום. בחינת כליון, כל-יון. וכאשר הכשלון בסוף ההתפשטות, אזי הוא בבחינת כלאים, כל-אים. והיינו שלא נעשה צרוף כל החלקים יחדיו באופן מבורר ומסודר, אלא נעשה באופן מעורב.

ונקודת המעבר מן הראשית, יכול, שכל, כנ"ל, לנקודת האחרית, כל לשון כלות, כללות הכל בסופו, הוא נקרא הליכה, הלך, ה-כל. והא בחינת רוכל, רו-כל, מעביר מן השורש לתכלית, כל-תית. וזהו בחינת מלאך, מא-כל, כי מהותו שליחות, הולך ממקום למקום.

ויצא | כ-ל מלאך, אם-כל. וכתוב כי אם לבינה תקרא. ואמרו רבותינו, אם - אמא, בה נגלה הבינה, בבחינת בינה יתירה נתנה לאשה. ואמרו חז"ל, נ' שערי בינה נבראו בעולם. וזהו כל, גימט' נ'. ויש נ' שערי בינה בשורשם, ויש את התפשטותם, ויש את כללותם בסוף מקום התפשטותם. וזהו כל, לשון כלות, שבסוף, בכלות, נכללו כל נ' שערי בינה יחדיו.

וכאשר נמצאים בשורשם, הם בכח, בבחינת יכול, כל-יו. בחינת חכמה, שכל, ש-כל. וכאשר יוצאים לפועל, אולם אינם מתקיימים, זהו בחינת שכול, שו-כל, שמתו ילדיו, כלומר שההתפשטות לא נתקיימה כראוי. ואם החסרון בשורש עצמו, אזי מתהפך שכל, לסכל, שוטה,

<u>אוכל</u>	<u>אשכול</u>	<u>ברכאל</u>	<u>היכל</u>	<u>חכלילי</u>
<u>יכלת</u>	<u>כדרלעמר</u>	<u>כל</u>	<u>כלאב</u>	<u>כלא</u>
<u>כלאים</u>	<u>כלב</u>	<u>כלה</u>	<u>כלוב</u>	<u>כלוא</u>
<u>כלום</u>	<u>כלח</u>	<u>כלי</u>	<u>כליון</u>	<u>כליה</u>
<u>כליל</u>	<u>כסל</u>	<u>כסיל</u>	<u>כסלון</u>	<u>כרמל</u>
<u>כשלון</u>	<u>כתל</u>	<u>לכד</u>	<u>לכה</u>	<u>לכן</u>
<u>מיכאל</u>	<u>מיכל</u>	<u>מכלול</u>	<u>מלאך</u>	<u>מלוכה</u>

ניתן להשיג בחנויות ספרים הנבחרות בארץ כבר השבוע

בלבביפדיה קבלה אליל

אור א"ס

אל האלילים, אל תפנו אל מדעתכם, כי מצד חטא עץ הדעת האיסור אל תפנו אל מדעתכם. ומצד חטא העגל זהו אליל בפועל.

יושר

יושר בצורת השתלשלות צורת לולאות, שכל חב"ד של תח- תון נעשה מנה"י של עליון כצורת שלשלת, לולאה. ולפ"ז נקרא אליל מלשון לולאה (ועיין להלן ערך קטן אבא). והוא קליפת לולאה.

שערות

עיין רבינו בחיי (קדושים, יט, ד) אל תפנו אל האלילים, הם השכלים הנפרדים שהם למטה מעשר (דברות). והבן שבק- דושה יש סוד עשר, ושער - עשר, קליפה שממנה יונק עשו. וזהו אליל, יא-לל. בחינת סט"א שהוא י"א כנודע שכנגדו יש י"א שעירי עזים, וי"א אלופי עשו, כנודע.

אזן

דיקנא מקביל לאח"פ, כנודע. ואמרו (שבת, קמט, ע"א) דיוקנות עצמן אסור להסתכל בהן, משום שנאמר אל תפנו אל האלילים. והבן שנקרא דיוקנות מלשון דיקנא, והם זה לעומת זה של דיקנא קדישא.

חוטם

עיין זוה"ק (תצוה, קפב, ע"ב) ודא איהו, טרף נפשו באפו, איהו טריף ועקר נפשיה בגין רוגזיה ואשרי בגויה אל זר, ועל דא כתיב חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו, דההיא נשמתא קדישא טריף לה וסאיב לה בגין אפו, אשר נשמה אחלף באפו, כי במה נחשב הוא, כוכבים ומזלות אתחשיב ההוא בר נש, ומאן דאתחבר עמיה ומאן דאשתעי בהדיה כמאן דאתחבר בכוכבים ומזלות ממש, מ"ט בגין דכוכבים ומזלות ממש שארי בגויה, ולא עוד אלא דעקר קדושה עלאה מאתריה ושארי באתריה דכוכבים ומזלות. אל זר, מה אל זר כתיב ביה אל תפנו אל האלילים, כגוונא דא אסור לאסתכלא באנפוי. ואמרו בספרי (ראה) שכל זמן שיש ע"ז בעולם, חרון אף בעולם. ועי"ז מתעוררים בני אדם לכעס.

פה

כתיב (חבקוק, יח) אלילים אלמים. אליל לשון אילם. כלו-

עיין פענח רזא (שמות, יתרו) לא יהיה לך אלהים ר"ת, אליל, שהוא קליפה לאין סוף, שהוא המציאות הגמורה, והיפוכו הגמור אליל, כפי שהגדיר המלבי"ם (איוב, יג, ג) וז"ל, כי כל דבר שסותר את עצמו הוא דבר נמנע והוא אליל, ר"ל דבר שאינו במציאות והוא אפס, ואין, ולא (עיין להלן ערך קטן אריך). ועיין ספרא (קדושים, א) אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה, תחילתם אלילים הם, אם פונה את אחריהן את עושה אותן אלוהות.

ועיין ר' יוסף בכור שור (קדושים, יט, ד) אל תפנו אל האלי- לים, אפילו תאמרו לש"ש אנו עושים כדי שנוכיר הבורא לנו כמו שעושים הגוים. ובדעת זקנים (שם) כדי להכיר הבורא ולהבדיל במה שהעכו"ם עושין. ובפענח רזא, כדי שנוכור חסדי הש"י.

צמצום

ע"ז - אליל, שורש יניקתו מן החלל, הסתלקות אור א"ס. אולם עצם החלל מחלל ומסלקם, וזש"כ (ישעיה, ב, יח) והאלילים כליל יחלף. וכן כתיב (יחזקאל, ל, יג) והשבתי אלי- לים. ועיין רש"י (שבת, קמט, ע"א, ד"ה אל מדעתכם) אלי- לים, לשון חללים. כי א' מתחלף בח', באותיות אחה"ע. ועיין תו"כ (קדושים, א) זה אחד מעשרה שמות המגונים שנתגנה בהם ע"ז.

ועוד. עיין רש"י (איוב, יג, ד) ורבתינו פירשו, זה גיד הצואר שאין לו רפואה ושמו אלל. והבן, שדבר שאין לו רפואה הוא בחינת מת - חלל, ושורשו בחלל הפנוי. ועיין ילק"ש (שם, רמז תתקו) מאי משמע דהאי אלל מרטקא - בשר מת.

קו

עיין ריקאנטי (קדושים, יט, ד) אל תפנו אל האלילים וגו', דע כי יש כח בחוש הראות לפעול הן לטוב והן לרע, וע"כ העין הרע מזיק, וכו', וע"כ הזהיר הקב"ה את ישראל שלא לשלוח את חוש הראות באלילים ואלהי מסכה, כי הוא נותן מזון ליצה"ר המתפרנס משם. והבן ששורש האלילים בחלל כנ"ל, ועי"י שמביט ממשיך הארת הקו לתוך החלל ונותן בו חיות.

עיגולים

צורת החלל עיגול, והוא השורש לעגל, עיגול דקלקול, ושור- שו חטא עץ הדעת. ולכך דרשו (שבת, קמט, ע"א) אל תפנו

בלבביפדיה קבלה אליל

שהיה לו בזה הפלגה הקדישהו וקראוהו "בן אלקי".

אמא

עיין תורת המגיד (יתרו, ד"ה אנכי) בע"ז כתיב (ישעיהו, ב, יח) והאלילים כרת יכרתו, כי באלילים יש אותיות י"מ מאלהים, וזה שמחיה אותם, ובע"ז כתיב, והאלילים כליל יחלוף, ויכרת אותיות י"ם מאלילים, ישאר אליל, והוא כליל יחלוף. והבן שתואר בינה לעצ-מו, אולם אמא לזולתו. ובדקות מושרש בבניה (בן-יה, כנודע), ולכך הוא שורש לאלהים אחרים.

ז"א

נודע שכל תפליטנו לז"א דאצילות שב-תוכו אור א"ס. עיין תורת חכם (ע, ע"ב) וז"ל, נמצא כי תפליטנו לז"א דאצילות ולא"ס. אולם ח"ו להתפלל לז"א דאצי-לות לבדו, שהוא תפלה "לאמצעי". ועיין תולדות יצחק (קדושים, יט, א) ולפי שאמר שם לא יהיה לך, חידש כאן אל תפנו אל האלילים, פירוש אפילו לא-מצעים, והוא נגזר מן רופאי אליל. וכן כתיב בתיבת גמא, אל תפנו אל האלי-לים, שלא יהיה לנו שום אמצעי בינכם לבין ה', אמצעי דקלקול.

נוק

עיין זה"ק (ויקרא, פד, ע"א) וכל מאן דיסתכל בשפירו דאנתתא ביממא אתי להרהורי בליליא, וכו', תו אי שמש באינתתיה בזמנא דסליק ביה ההוא הרהורא בישא אינון בנין דאולידו אלהי מסכה אקרון, וע"ד כתיב, אל תפנו אל האלילים (דאינתו) ואלהי מסכה לא תעשו לכם (ועיין רבינו בחיי, קדושים, יט, ד). ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במוחד לעלון

עונג העליון הנקרא עתיק). ועיין תו-לדות יצחק (ויקרא, יט, א) וסמך אל תפנו אל האלילים לשבת לומר, שאע"פ שהאיצטגנינים אומרים שמי שרוצה להביא עליו שפע שבתאי שהוא כוכב שבת, צריך שלא יאכל בשר ולא ישתה יין בשבת וילבש שחורים, אני מצוה אל תפנו אל האלילים, אלא את שבתותי תשמורו, וקראת לשבת ענג.

אריך

אריך, אורך, אור-ך. לעומת אליל, א-ליל, חשך. ואריך אין של קדושה, ולעומתו אליל אין דקלקול, כמ"ש בשם משמואל (ראה, תרע"ז) ימי האלול מל-שון אליל, שהוא מלשון אפס ואין, כמ"ש (איוב, יג, ד) רופאי אליל כולכם. ומקורו מרש"י (זכריה, יא, יז) רועי האליל - רועי של אין, אליל לשון אל, אינו. ועיין אבן עזרא (קדושים, יט, ד) האלילים, וכו', שאיננו יש. ועיין מצודות ציון (ירמיהו, יד, יד) ואליל, ענין דבר שאין בו ממש. ועוד. "אלל" (עיין זבחים, לה, ע"א) של בהמה קשה ולכן אינו ראוי לאכילה, ושל עוף רך וראוי לאכילה. והוא בחינת אריך, אור-ך.

אבא

עיין מלבי"ם (ישעיהו, מג, י) כי עוב-די האלילים הקדמונים בהבליהם, היו מיחסים לאליליהם אבות ותולדות, עד שאמרו אליל פלוני בן אליל פלו-ני, ואליל פלוני נלחם עם אביו והורדהו מאלוהתו ויסגירהו בין נבכי תהום רבה וימלך תחתיו בשמים.

ולפ"ז נקרא אליל מלשון לולאה, של-שלת, שאחד משתלשל מן השני. ועיין משך חכמה (בא, יב, כא) והעמים הקדמונים הקדישו כל כוחות הטבע בהתרגשם מכל זה, והעריצום וקראו להן שמות אלילים, לאליל היופי, לא-ליל הגבורה, אליל האהבה, כידוע, ומי

מר כל עצמם אין להם פה וכח דיבור, ולכך דיבור אודותם כולו ליצנות. ועיין שו"ע (או"ח, סימן שז, דיני שבת התלויים בדיבור, סעיף טז) מליצות ומשלים של שיחת חולין ודברי חשק כגון ספר עמ-נואל, וכן ספרי מלחמות, אסור לקרות בהם בשבת, ואף בחול אסור משום מושב ליצים, ועובר משום אל תפנו אל האלילים, לא תפנו אל מדעתכם. וח"ו כאשר נופל יותר, מתהפך אליל להלל (בסוד החלפת א-ה, באותיות אחה"ע), שמהלל לע"ז. ומצד התיקון אמרו שצ-ריך לקרות לע"ז שם גנאי. ועיין אבן עזרא (קדושים, יט, ד) האלילים הם הפסילים, ונקראו כן, כי הם דבר שקר.

עינים - שבירה

אמרו (שבת, קמט, ע"א) ודיוקנא עצמה אף בחול אסור להסתכל בה משום שנאמר (ויקרא, יט, ד) אל תפנו אל האלילים, מאי תלמודא, אמר רב חנין, אל תפנו אל מדעתכם. וכתבו שם התוס', נראה דדוקא בעשוי לשם עכו"ם, אבל בעשוי לנוי מותר להסתכל בה, וכן המנהג. אולם עיין תוס' ע"ז (נ, ע"א) שגם לנוי אסור.

ושורש הנידון, כי שורש פגם העינים בחטא אדה"ר, "ותרא האשה", איכא בו תרתי. א. "תאוה לעינים", ומצד כך אף לנוי אסור. ב. "והייתם כאלהים", ומצד כך גם לשם עכו"ם אסור. ועיין זה"ק (קדושים, פד, ע"א) כד חזי ר"ש נשי שפירן, אמר, אל תפנו אל האלילים. והבן שאליל נקרא כן מלשון יללה, בכי העינים, כמ"ש (אבות דר"נ, פרק לח) עשרה שמות נקראו (ע"ז), וכו', אלילים, שהם מביאים אליא ובבא לעובדיהם.

עתיק

עתיק סוד הענג, כי שורש הבינה בע-תיק (והובא הרבה בתורת חב"ד. עיין תורה אור, הוספות לפרשת ויקהל,

מילון ערכים בקבלה פרצוף נוק' – מלכות

כל פרצוף פרטי אע"ג שיש בו ע"ס והוי"ה, הנה המלכות שבו היא העטרה או בשר תפוח אמנם וכו', כשאנו חושבין בפרצוף מהה"פ הנ"ל בפרטות פרטי שיהיה ג"כ ה' פרצופים פרטיים וכו', אז ג"כ פרצוף החמישי שבו הוא פרצוף גמור, ראש זרועות וכו' שהוא מלכות, כי לעולם הכלל והפרט הם שווין, עכ"ל.

והנה מהותה של נוק' נתבאר ברמח"ל (כללים ראשונים, כלל כה) וז"ל, ענין נוקבא דז"א, היא כח מציאות התחתונים. והיינו כי כל הג' ספירות הם כלל ההשפעות שהקב"ה משפיע בעולם, העושים כל המקרים המתחדשים בעולם. אך נוק' דז"א היא כלל כל מציאות התחתונים המקבלים המקרים ההם וכלל כל שינוייהם והתחלף מצב מציאותם לפי ההשפעות והמקרים ההם. וכלל עליותיה וירידותיה, וכלל מצביה הרבים, הם כלל מצב התחתונים במציאותם. ואמנם עיקר התחתונים הם ישראל, ונמצאת נוק' שורש אמיתי לענינים של ישראל, ואחריהם לכל שאר הבריות המתנהגות אחריהם, עכ"ל.

ובכללי ספר מלחמות משה (כלל ה) כתב וז"ל, ואלה הם נקראים מצבי דוכ' ונוק'. ושני דברים הם הנראים בכאן, הכנת המקבלים אם רב ואם מעט, ואלה הם מצבי נוק' וכל ענינה, כי כל ענין נוק' אינו אלא ענין המקבלים לפי הכנתם בעבודתם. והכנות המשפיע כביכול לפי המקבלים, ואלה הם מצבי ז"א, עכ"ל. ועיין קל"ח פתחי חכמה (פתח קלד-קלח).

והנה הנוק' יש בה חיצוניות ויש בה פנימיות. חיצוניותה נקראת רחל, ופנימיותה נקראת לאה. ועיין רמח"ל (קל"ח פתחי חכמה, פתח קל) וז"ל, ב' הבחנות בפרצוף לאה - אחורים לאימא שמקבלים שם של נוק'. וגם פנימיות הנוק' (רחל) ממש. עיי"ש. ודו"ק. ועיין עץ חיים (שער לא, פ"א, מ"ת) ושער הכללים (פרק יג). ועיין לשם (הקדו"ש, ש"ז, פ"ה) וז"ל, כשמתגלה היחוד, הנה מתיחדים הב' ההין (של שם הוי"ה) זב"ז, ונעשים בינה ומלכות, לאה ורחל לחד, עיי"ש. ועיין בהרחבה פתחי שערים, נתיב פרצוף נוק' דז"א.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון

ז"ל העץ חיים (שער א, דרוש עיגולים ויושר, ענף ה) וספירה עשירית שהיא מלכות, היא פרצוף אחד מ"ס, ונקרא נוקבא דז"א. עוד צ"ל, כי בחינת המלכות שבכל פרצוף ופרצוף מאלו הה' פרצופים, הוא באופן זה, כי מלכות אשר בפרצוף זכר, כגון אבא וז"א, הנה המלכות שבו הוא בחינת עטרה שעל הצדיק הנקרא יסוד, בסוד ברכות לראש צדיק הנזכר בס"ה פ' ויצא דקס"ב, וז"ל, ר' ייסא זוטא הוה שכיח קמיה דר"ש, א"ל מהו דכתיב ברכות לראש צדיק, לצדיק מבעי ליה וכו'. ואם הוא מלכות בפרצוף נוק', כגון אימא ונוקבא דז"א, הנה המלכות שבה הוא ג"כ בחינת עטרת היסוד שבה, כי היסוד שבה הוא הרחם, והעטרה שבה הוא בחינת בשר התפוח שעליה, הנקרא בדברי חז"ל שפולי מעיים בענייני סימני אילונית, כנודע. ואמנם ספירת המלכות הכוללת שהוא פרצוף אחרון שבחמשה פרצופים הנקרא נוקבא דז"א, הנה היא נקבה גמורה בפרצוף גמור כשאר כל הפרצופים, וזכור זה, עכ"ל. ועיין שם (שער לג, פ"ג).

והנה בכללות ישנם חמשה פרצופים, א"א, או"א, ז"א, ונוק'. (ובלשון אחרת נקרא א"ק ואבי"ע). ובפרטות בכל אחד מהם יש חמשה, א"א או"א ז"א ונוק', דא"א. וא"א ואו"א וז"א ונוק' דאבא, וכן בשאר. ויתר על כן נחלקים גם הם לחמשה, ועולה קכ"ה פרצופים. עיין הקדמת רחובות הנהר (דף ד', ע"א, ואילך). וז"ל התורת חכם (דף א, ע"א) וזהו שכתבנו שהם קכ"ה פרצופים בכל פרצוף. ועיין שם (כט, ע"א. ומעיל אליהו על הקדמת רחובות הנהר, שם) וז"ל, נמצא שיש בא"א (עצמו, ודו"ק) קכ"ה פרצופים בפרטות, עכ"ל. ולפיכך אף מלכות פרטית דכל פרצוף אינה רק ספירת מלכות, אלא נקראת אף היא פרצוף נוק'.

וביתר חידוד נתבאר בטל אורות (ח"ב, פ"א, אות ג') וז"ל, גם תדע, שכל פרצוף הן דזכר והן דנוק' (שכתבנו לעיל פ"ח סעיף יד) שהמלכות הפרטי הוא העטרה או בשר התפוח עיי"ש, הנה זה דוקא כשאנו חושבין קשר הה' פרצופים ביחד לחמשה וכו', אז

כדי לקבל את המילון מההתחלה, אנא בקש לכתובת info@bilvavi.net

אנציקלופדיה מחשבה

חולון יום ד' 20:30

משפ' אליאס

רח' קדמן 4

לפרטים 050.418.0306

אנציקלופדיה עבודת ה'

יום ג' 20:30 בדיוק

ישיבה ראשית חכמה

רח' בן ציון אטון 8 הר

חוצבים

ישראל 073.295.1245 ■ ארה"ב 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת rav@bilvavi.net

או בפקס: 03-548-0529 [בשליחת שאלה בפקס, במספר הפקס שאליו תוחזר התשובה,

נא לציין מספר פקס שזמין תמיד, או את מספר התא-הקולי של הפקס]